

Ministru kabinets

Valsts pārvaldes attīstības politika

Publicēts: 09.12.2020.

Latvijas Republikas Satversmes 58.pants paredz, ka Ministru kabinetam ir padotas valsts pārvaldes iestādes. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu, valsts pārvalde ir organizēta vienotā hierarhiskā sistēmā. Neviena iestāde vai pārvaldes amatpersona nevar atrasties ārpus šīs sistēmas. Valsts pārvaldes iestādes tiek iedalītas tiešās pārvaldes iestādēs un pastarpinātās pārvaldes iestādēs.

Latvijas Republikas Satversmes 58.pants paredz, ka Ministru kabinetam ir padotas valsts pārvaldes iestādes. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu, valsts pārvalde ir organizēta vienotā hierarhiskā sistēmā. Neviena iestāde vai pārvaldes amatpersona nevar atrasties ārpus šīs sistēmas. Valsts pārvaldes iestādes tiek iedalītas tiešās pārvaldes iestādēs un pastarpinātās pārvaldes iestādēs.

Tiešās pārvaldes iestādes ir visas iestādes, kas juridiski pieder pie Latvijas Republikas. Tās ir ministrijas un citas Ministru kabinetam, Ministru prezidentam vai ministram tieši pakļautas pārvaldes iestādes, kā arī to padotībā esošas iestādes. Ministrijas ir tiešās pārvaldes augstākās iestādes, kuru kompetencē ir valsts politikas izstrāde un kuras ir tieši padotas Ministru kabineta loceklim. 2018.gadā Latvijā tādās ir Valsts kanceleja un 13 ministrijas. Augstākās iestādes statusam atbilst arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, kurš atrodas Ministru prezidenta pārraudzībā un ir atbildīgs par valsts politikas izstrādi un īstenošanu korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā, kā arī Pārresoru koordinācijas centrs, kurš atrodas Ministru prezidenta tiešā pakļautībā kā valsts attīstības plānošanas un koordinācijas vadošā tiešās pārvaldes iestāde.

[Valsts pārvaldes struktūras shēma](#)

Tiešās pārvaldes iestāžu skaits ir mainīgs, Ministru kabinets pieņem lēmumus par tiešās pārvaldes iestāžu izveidošanu, reorganizāciju vai likvidēšanu.

[Ministru kabineta locekļu pakļautībā un pārraudzībā esošās 152 tiešās pārvaldes iestādes](#)

Informācija par Ministru kabineta locekļu pakļautībā un pārraudzībā esošajām iestādēm kopš 2018.gada 1.jūnija ir pieejama Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra uzturētajā Publisko personu un [iestāžu sarakstā](#) ([plašāk par sarakstu](#)).

Pastarpinātās pārvaldes iestādes ir pašvaldību un citu atvasināto publisko tiesību juridisko personu izveidotās iestādes. Attiecībā uz pastarpināto pārvaldi prioritāra ir šo institūciju autonomija, tāpēc padotība Ministru kabinetam attiecībā uz tām nozīmē pārraudzību (tiesiskuma kontroli), proti, valdībai jāgarantē, ka pastarpinātā pārvalde tās autonomā kompetencē nodotos uzdevumus veic tiesiski.

Valsts pārvaldes institucionālās sistēmas galvenie elementi ir tiesību normās noteiktās valsts pārvaldes institūcijas, to savstarpējā hierarhija, kompetence, to dibināšanas un darbības noteikumi, lēmumu sagatavošanas un pieņemšanas procedūras.

Valsts pārvaldes reformas jautājumi kļuva aktuāli tūlīt pēc Latvijas Republikas neatkarības atgūšanas. Sistemātiska valsts pārvaldes reforma tika uzsākta 1993.gadā, kad tika atjaunots Ministru kabineta iekārtas likums, pieņemts likums par civildienestu un izveidota Valsts reformu ministrija, Valsts administrācijas skola un Valsts civildienesta pārvalde.

Attīstība hronoloģiskā secībā:

1995.gadā tika pieņemta [Latvijas valsts pārvaldes reformas koncepcija](#), un kopumā 5.Saeimas laikā reformai bija prioritārs statuss. 1998.gada 10.martā Ministru kabinets akceptēja [Valsts pārvaldes reformas attīstības stratēģijas līdz 2000.gadam realizācijas plānu](#), kur viens no prioritārajiem virzieniem bija nozaru institucionālās sistēmas sakārtošana,

paredzot sakārtot nozares struktūras atbilstoši valdības stratēģiskajiem uzdevumiem.

Šajā laikā ir notikušas institucionālas pārmaiņas iestādēs, kas ir atbildīgas par valsts pārvaldes reformu – darbojies Valsts pārvaldes reformas birojs (1997.–2000.gads), īpašu uzdevumu ministrs valsts pārvaldes un pašvaldību reformas jautājumos (1999.–2000.gads), īpašu uzdevumu ministrs valsts reformu lietās (2000.–2002.gads).

Vienotu reformu noteica 2001.gadā pieņemtajā [Valsts pārvaldes reformas stratēģijā 2001.–2006.gadam](#) un tās [īstenošanas plānā](#). Stratēģijas un plāna ieviešanu pārraudzīja Valsts pārvaldes reformas padome, kas ir konsultatīva institūcija un kuras sastāvā ir nevalstisko organizāciju, uzņēmēju, augstskolu, tiesu, pašvaldību, Saeimas un valsts pārvaldes institūciju pārstāvji. Plānošanas perioda beigās Ministru kabinetā tika apstiprināts [informatīvais ziņojums "Par Valsts pārvaldes reformas stratēģijas 2001.–2006.gadam un Valsts pārvaldes reformas stratēģijas ieviešanas rīcības plāna 2001.–2006.gadam ieviešanu"](#).

Kopš 2003.gada par valsts pārvaldes politikas veidošanu ir atbildīga Latvijas Republikas Valsts kanceleja. Politiskā atbildība par šo jomu pārgāja Ministru prezidentam, koncentrējot valsts pārvaldes politikas izstrādi valdības centrā. Valsts kancelejas Politikas koordinācijas departamentā tika izveidota Valsts reformu nodaļa, kas pārņēma ar valsts pārvaldes politikas izstrādi un koordināciju saistītos jautājumus, savukārt pašvaldību politikas izstrāde un koordinācija tika nodota Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas pārziņā.

Turpmāko valsts pārvaldes politikas gaitu iezīmē Ministru kabineta 2007.gada 17.jūlija noteikumi Nr.501 "Grozījumi Ministru kabineta 2003.gada 8.jūlija noteikumos Nr.372 "Valsts pārvaldes reformas padomes nolikums"", grozot Valsts pārvaldes reformas padomes nosaukumu un pārdēvējot to par Valsts pārvaldes politikas attīstības padomi. Tādējādi valsts pārvaldes politikas plānošana no sistēmas reformām pievēršas tās attīstībai – aizvien vairāk pievēršoties kvalitātes, efektivitātes un labākas pārvaldības jautājumiem.

2008.gada maijā tika apstiprinātas [pamatnostādnes valsts pārvaldes attīstībai "Valsts pārvaldes attīstības politikas pamatnostādnes 2008.–2013.gadam. Labāka pārvaldība: pārvaldes kvalitāte un efektivitāte"](#). Pamatnostādņu izstrādei tika izveidota darba grupa, kurā piedalījās ministriju un nevalstisko organizāciju pārstāvji. Šo pamatnostādņu mērķis bija veidot tiesisku, efektīvu un kvalitatīvu valsts pārvaldi, kas nodrošina valsts pārvaldes sniegtos pakalpojumus atbilstoši sabiedrības vajadzībām. Pamatnostādņu īstenošanu ievērojami ietekmēja plānošanas periodā piedzīvotā ekonomiskā krīze, kas aizkavēja daudzu pamatnostādņu uzdevumu īstenošanu, kā rezultātā pamatnostādņu novērtējumā tika secināts, ka tas ir vairāk kā vidusposma (midterm) novērtējums, ne gala (ex-post) novērtējums. Tai pašā laikā, uzsākot īstenot iepriekšminētajās pamatnostādņēs noteiktos uzdevumus, valsts piedzīvoja ekonomisko krīzi, vienlaikus paverot ceļu „strukturālajām reformām” arī valsts pārvaldē. Līdz ar to saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 22.jūlija rīkojumu Nr.483 tika apstiprināts ["Pasākumu plāns valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai"](#). Tādējādi valsts pārvalde kopš 2001.gada piedzīvojusi reformu – attīstības – strukturālo reformu ceļu.

Tālāk valsts pārvaldes jomā sekoja [Valsts pārvaldes attīstības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam](#), savukārt valsts pārvaldes cilvēkresursu politika tika noteikta gan iepriekšminētajās pamatnostādņēs, gan tika veidota saskaņā ar [Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepciju](#), kas tika apstiprināta Ministru kabinetā 2013.gada 6.februārī. "Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam" (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2014.gada 30.decembra rīkojumu Nr.827) tika noteikts valsts pārvaldes politikas attīstības mērķis - veidot efektīvu, pieejamu, inovatīvu, profesionālu un uz rezultātu vērstu valsts pārvaldi, apakšmērķi un turpmāk veicamie uzdevumi plānošanas periodam līdz 2020.gadam.

Pamatnostādņēs tika noteikti arī sasniedzamie apakšmērķi:

Nodrošināta pilnvērtīga klātienes un neklātienes pakalpojumu pieejamība, vienlaikus ieviešot racionālu un pareizu

valsts pārvaldes administratīvo un institucionālo struktūru;

Profesionāli, motivēti un godīgi valsts pārvaldē nodarbinātie;

Efektīvi funkcionējoša attīstības plānošanas sistēma, kas īstenota, orientējoties uz rezultātiem un pamatojoties uz kvalitatīvu ietekmes novērtējumu;

Valsts pārvalde un sabiedrība sadarbojas, kā arī nodrošina efektīvu informācijas apmaiņu un viedokļu saskaņošanu, inovāciju ieviešanu valsts pārvaldes darbā un

Efektīva un sabiedrības vajadzībām atbilstoša pašvaldību attīstība.

Tā kā pamatnostādņēs iepriekš noteiktie publiskās pārvaldes efektivitātes un likumdošanas kvalitātes rādītāji tika sasniegti ātrāk, nekā bija sākotnēji plānots, kā arī rīcības virzieni valsts pārvaldes cilvēkresursu politikā lielā mērā bija izpildīti, bija nepieciešams izvirzīt jaunus mērķus valsts pārvaldes un cilvēkresursu politikas turpmākai attīstībai. Līdz ar to 2015.gadā Valsts kanceleja uzsāka darbu pie valsts pārvaldes un cilvēkresursu politikas reformu plāna izstrādes un sagatavoja esošās politikas vidusposma izvērtējumu - [informatīvo ziņojumu "Par Valsts pārvaldes attīstības politikas pamatnostādņu 2014.–2020.gadam un Valsts pārvaldes cilvēkresursu attīstības koncepcijas īstenošanu"](#) (apstiprināts Ministru kabinetā 2017.gada 21.novembrī).

Izvērtējuma galvenie secinājumi:

No vienas puses, valsts pārvaldi ietekmē sabiedrības pieaugošās prasības pēc augsta standarta un pakalpojumiem, kas būtu atbilstoši sabiedrības vajadzībām - iedzīvotāji vēlas saņemt kvalitatīvus publiskos pakalpojumus ērtāk un ātrāk, kā arī sabiedrības demogrāfisko tendenču dēļ sagaidāms arvien lielāks pieprasījums pēc labklājības, sociālajiem un veselības pakalpojumiem. No otras puses valsts pārvaldei jāklūst kompaktākai atbilstoši demogrāfiskām izmaiņām un jāpielāgojas ierobežotajiem pieejamiem resursiem pakalpojumu sniegšanā. Latvijā pēdējos 10 gados bijis straujš darbaspēka sarukums emigrācijas un negatīvas iedzīvotāju ataudzes dēļ, kā arī sagaidāma strauja sabiedrības novecošanās nākotnē, kas ietekmē tautsaimniecības izaugsmi un budžeta ienākumus. Tāpat lai arī vērojama pozitīva dinamika tautsaimniecības izaugsmei, aizvien vairāk līdzekļu no valsts budžeta jāvelta aizņēmumu atmaksāšanai.

Pēdējā plānošanas perioda ietvaros ir mainījušās par valsts pārvaldes politiku atbildīgās institūcijas. 2009.gadā ekonomiskās krīzes ietekmē tika veiktas reformas centrālajā valsts pārvaldē, likvidējot Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātu, Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariātu un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju. Rezultātā funkcijas, kas saistītas ar valsts pārvaldes politiku (e-pārvalde, publisko pakalpojumu attīstība, pilsoniskās sabiedrības attīstība u.c.), tika nodotas jaunizveidotajai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, Kultūras ministrijai u.c. Tāpat, nodalot attīstības plānošanas funkcijas, 2011.gada 1.decembrī tika izveidota Ministru prezidenta tiešā pakļautībā esoša valsts attīstības plānošanas un koordinācijas vadošā (augstākā) tiešās pārvaldes iestāde – Pārresoru koordinācijas centrs (turpmāk – PKC). PKC veic nozaru politiku pārresorisko uzraudzību, izstrādā vidēja termiņa un ilgtermiņa plānošanas dokumentus un uzrauga to īstenošanu, kā arī koordinē deklarācijas par Ministru kabineta iecerēto darbību un Valdības rīcības plāna izpildi. Valsts kancelejā, savukārt tika likvidēts Politikas koordinācijas departaments un izveidots Valsts pārvaldes attīstības departaments (iesākumā Stratēģiskās analīzes departaments).

Sākot ar 2016. gada 9.februāri par valsts pārvaldes politikas veidošanu ir atbildīgs Valsts kancelejas Valsts pārvaldes politikas departaments.

Ievērojama ietekme valsts pārvaldes reformas īstenošanā ir bijusi Pasaules Bankas, Lielbritānijas padomes, UNDP (*United Nations Development Programme*) un Eiropas Savienības atbalstam.

Valsts pārvaldes vērtību un ētikas principi

Ministru kabinets 2018. gada 21. novembrī apstiprināja Valsts kancelejas sagatavoto ieteikumu projektu "[Valsts pārvaldes vērtības un ētikas principi](#)". To mērķis - veidot vienotu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem un tajā balstītu darba kultūru.

 [OECD Padomes Rekomendācija par integritāti publiskajā sektorā](#)

Pētījums par valsts pārvaldes attīstību nākotnē

Lai izvērtētu Latvijā paveikto valsts pārvaldē un ekonomiskās krīzes ietekmi uz valsts pārvaldes attīstību, Valsts kanceleja 2012.gadā pasūtīja un 2013.gadā tika turpināts pētījums „Valsts pārvaldes novērtējums”, kas ietvēra pamatnostādņu „Valsts pārvaldes politikas attīstības pamatnostādnes 2008 – 2013.gadam. PĀRVALDES KVALITĀTE UN EFEKTIVITĀTE” un plāna „Pasākumu plāns valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai” gala novērtējumu (ex-post). Ar detalizētiem pētījuma rezultātiem var iepazīties Ministru kabineta tīmekļvietnē, sadaļā [Reformu novērtējumi un pētījumi](#).

Tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes (ex-ante) izvērtēšana

2017.gadā Valsts kanceleja izstrādāja pilnveidojumus līdzšinējā kārtībā ar mērķi uzlabot sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kvalitāti, nodrošināt uz visaptveroša novērtējuma un datiem balstītu lēmumu pieņemšanu, tādējādi veicinot labāku regulējumu, sekmējot tā atbilstību sabiedrības vajadzībām.

[Izmaiņas Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra instrukcijā Nr. 19](#) "Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība" stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī. Valsts kanceleja sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Ekonomikas ministriju, Veselības ministriju un Finanšu ministriju 2017.gada 13. un 14.decembrī rīkoja apmācības par izmaiņām anotāciju aizpildīšanas kārtībā.

 [Apmācību prezentācija](#)

 [Praktiski piemēri](#)

[Apmācību videoieraksti](#)

 [Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas rokasgrāmata](#)

Atbildīgā persona Valsts kancelejā – Valsts pārvaldes politikas departamenta konsultante Marina Blaške (e-pasts: marina.blaske@mk.gov.lv; tālr. [67082909](tel:67082909)).

Lai nodrošinātu sistēmisku un uz datiem balstītu sākotnējās ietekmes novērtējumu analīzi, 2019. gadā Valsts kanceleja ir uzsākusi izsludināšanai Valsts sekretāru sanāksmē pieteikto tiesību aktu projektu padziļinātu un paplašinātu izvērtēšanu. Tiesību aktu projekti tiek vērtēti, analizējot anotāciju aizpildīšanas kvalitāti, primāri fokusējoties uz īstenoto sabiedrības līdzdalību, radītā administratīvā sloga un atbilstības izmaksu pamatotību un izmaiņām, kā arī papildus pieprasītajām štata vietām. 2019. gada 1. novembrī Valsts kanceleja sāka vērtēt tiesību aktu projektu atbilstību arī nulles birokrātijas pieejai.

[VSS izsludināto tiesību aktu projektu sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu \(anotāciju\) monitoringa analīze](#)

Valsts kanceleja sadarbībā ar Finanšu ministriju un Pārresoru koordinācijas centru 2017.gadā izstrādāja "Nozarēs veikto ieguldījumu efektivitātes analīzes metodiku".

Metodikas mērķis ir sniegt metodoloģiskus norādījumus nozarēs veikto ieguldījumu efektivitātes analīzei ministrijās un padotības iestādēs. Tajā ir izmantoti starptautiski pieejamie paraugi un ieteikumi, kā veikt padziļinātu publisko ieguldījumu efektivitātes analīzi dažādās nozarēs.

Analīze, kas tiks veikta atbilstoši metodikai, palīdzēs gan nozaru politikas veidotājiem, gan nodokļu maksātājiem pilnveidot izpratni par ieguldījumiem valsts budžeta resursiem un sabiedrības ieguvumiem no tā, kā arī par vēlamu rezultātu sasniegšanu, pēc iespējas racionāli izlietojot piešķirto finansējumu.

Metodika paredz, ka Finanšu ministrija, izstrādājot Ministru kabineta rīkojuma projektu par vidēja termiņa budžeta ietvara un ikgadējā valsts budžeta likumprojekta sagatavošanas grafiku, noteiks politikas jomas, nozares un (vai) apakšnozares, kurām jāveic ieguldījumu efektivitātes novērtējums atbilstoši šai metodikai. Finanšu ministrija noteiks arī par šo analīzi atbildīgās ministrijas un analīzes iesniegšanas termiņu. Izmantojot atbildīgo ministriju veikto analīzi, Finanšu ministrija priekšlikumus politiku izmaiņām iekļaus Ministru kabinetam iesniedzamajā informatīvajā ziņojumā par valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas rezultātiem un priekšlikumiem šo rezultātu izmantošanai ikgadējā un vidēja termiņa budžeta izstrādes procesā.

Metodika un tās pielikumi:

 [Nozarēs veikto ieguldījumu efektivitātes analīzes metodika](#)

— ● [1.pielikums. Izmantojamo starptautiski salīdzināmo rādītāju saraksts](#)

— ● [2.pielikums. Komplekso rādītāju aprēķins](#)

— ● [3.pielikums. Komplekso rādītāju aprēķināšanas paraugs](#)

— ● [4.pielikums. Ieguldījumu/rezultatīvo rādītāju starptautiskais salīdzinājums](#)

— ● [5.pielikums. Ieguldījumu/rezultatīvo rādītāju dinamika Latvijā](#)

— ● [6.pielikums. Ieguldījumu efektivitātes novērtēšanas veidlapas paraugs](#)

— ● [7.pielikums. Ieguldījumu efektivitātes novērtēšanas veidlapa \(aizpildīts 6. pielikumā sniegtais paraugs\)](#)

[Lekcija "Nozarēs veikto ieguldījumu efektivitātes analīzes metodika"](#)

Valsts pārvaldes
reformas

[Skatīt vairāk](#)

Datu bāzes

[Skatīt vairāk](#)

Administratīvā sloga un normatīvisma
mazināšana

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.mk.gov.lv/lv/valsts-parvaldes-attistibas-politika>